

Историска граѓа

I

ДОКУМЕНТИ ИЗ АРХИВЕ ЦРНОГОРСКИХ ГУВЕРНАДУРА

(6)

У прошлом троброју **Историских записа** објавио сам важнија сачувана писма митрополита Петра гувернадору Радоњићу и његушким главарима до краја 1820 године, а сада објављујем наставак тих писама за посљедњих десет година живота митрополита Петра Петровића Његоша. Све начелне напомене уз први дио ових докумената важе, наравно, и за ову групу коју сада објављујем. Неколико митрополитових писама и посланица објавио је раније Душан Вуксан („Посланице митрополита Петра I Петровића Његоша“, Цетиње 1935, стр. 192—3, 213—214, 222—223 и 241—242) са концепата који се чувају у бившем Дворском архиву на Цетињу, па их због тога нијесам исписао нити објавио. Сва сада објављена документа су оригинали, а многа од њих је цијела писао сам митрополит Петар, док се на осталима само својеручно потписао.

У чланку „Његошево школовање“ (**Историски записи** II, 196 и 197 и **Чланци о Његошу**, Цетиње 1949, 45 и 46) навео сам једно писмо Ђорђија Петровића од 7 јануара 1825 године којим моли митрополита Петра да би „Јосиф штогође прикажева“ маломе Ђорђијином брату Вуку у манастиру на Цетињу и претпостављао сам да је тај свештеник могао нешто поучавати и младога Његоша. Из писма митрополита Петра од 14 јануара 1821 године види се да је тај свештеник Јосиф био ипак неки окретнији и бистрији свештеник, јер га митрополит шаље на Његуше да у име његово моли његушка племена да се умире. Ово митрополитово писмо везано је за пресуду народнога суда од 17 јануара 1821 године, коју је објавио Душан Вуксан у Записима (књ. XX, стр. 164—166). Ту пресуду је писао „јеромонах Јосиф Бућин“, те је то **Јосиф** коме у писму Ђорђија Петровића нема презимена.

19 јануара и 15 фебруара 1821 г. митрополит Петар забрањује примање бјегунаца из аустриске државе „без пашапорта“, но из многобројних докумената Цетињског архива познато је, да су такви бјегунци ипак врло често налазили уточиште у Црној Гори.

Из писма од 19 фебруара 1821 види се, да је Црногорцима било дозвољено само три дана у недјељи слазити на которски пазар. У септембру 1833 први пут је дошао Вук Караџић у Црну Гору и каже да Црногорци извозе углавном рибу, овчје и козје суво месо (кастрадину), стоку и сир, па затим наставља: „Сем овога доносе Црногорци три пута недјељно (уторником, четвртком и суботом) у Котор на пијацу и: вуну, различне коже, дрва, суво месо, сланину, маст, лој, мед, восак, корњаче, поврће, разну пернату живину, дивљач, јаја, млијеко, жито, брашно (нарочито кукурузно), кромпир итд.“ („Црна Гора и Бока Которска“, Београд 1922, 68).

Митрополит Петар пише 23 априла 1821 године и о томе, „како је Илија Пилетић с дружином у Скадар ходио и водио Мила Попова с Близне, кои је барјак турски донио у Пипере да иде пред турском војском на остале Берђане“. Д-р Јован Ердељановић каже да је Илија Пилетић био војвода „до пред крај 18. века“ (Српски етнографски зборник XVII, 281), а мало даље у истоме дјелу пише да је војвода Илија Пилетић због плаћања пореза за вријеме Његошево морао „побећи Турцима у Подгорицу“, али је убрзо Његош сазнао за његову невиност, и пошто је Илија посјекао, на Његошев захтјев, једног Турчина, поново га је поставио за војводу (Ibidem, 307). Ердељановићев податак да је Илија Пилетић био војвода „до пред крај 18 века“ погрешан је. Нијесам имао сигурне податке о времену у коме је Илија Пилетић био војвода, али је сигурно да је био војвода и 1804 и 1817 године, па сигурно и првих година Његошеве владе (Записи XIX, 18 и 22—23). Познати сердар Јоле Пилетић рођен је 1814 године, а он је био „син чувеног војводе Илије Пилетића“ („Илустровани званични алманах-шематизам Зетске бановине“, Сарајево 1931, 226).

Митрополитово писмо гувернадуру Радоњићу од 10 јануара 1822 године допуна је његовога писма његушким главарима од 11 јануара те године, које је објавио у своје вријеме Душан Вуксан („Посланице...“, 148—149). За митрополитова писма од 27. октобра и 19 новембра (број 120) 1822 године треба такође упоредити раије објављено писмо митрополита Петра Катунјанима од 18 новембра исте године („Посланице...“, 159—160.)

Важна су два митрополитова писма од 14 августа 1824 године у којима је ријеч о организацији заједничке племенске власти на Његушима, а нарочито су карактеристичне ове митрополитове ријечи у другој од тих писма: „Примите и неодбаците добру и праведну ријеч ни најмањега друга колико ни от највишега друга, кад познате да би била за опште добро послужити могла, јер како је бистра вода из дервенога чиста сосуда једнако слатка кај и она која у златни сад суд стои, тако и ријеч от малога чојека праведно изговорена на исти начин колико да је из устах највишега изишла може корисна бити ако буде примјена...“

У име Комана ишли су 15 августа 1825 године до катунских главара Рамо Лазарев и Матан Ђиканов. О Матану нијесам могао ништа поуздано наћи, док је Рамо Лазарев познато лице и њему је Његош

испјевао једну пјесму („Спомен Раму Лазареву, који је 1839 године 6 јануарија умро“), а помиње га и Ердељановић на једном мјесту (*Српски етнографски зборник* XVII, 458; упор. *Записи* XVIII, 250).

У нашој историској литератури се често наводи, да је за вријеме митрополита Петра I установљен суд, који се звао „кулук“. Чак и Милаковић пише, да је народна скупштина на Цетињу 17 августа 1803 године „пређашње законе попунила и суд под именом кулука установила“ (*Историја Црне Горе*, Задар 1856, 222). Из докумената се, међутим, види да су се извршни органи суда звали „кулук“ или „кулукције“, јер митрополит Петар, на примјер, 6 октобра 1825 године пише Црногорцима и Брђанима и ово: „Законик, царствујући кастигом, страшно пријеђаше, правитељство суд и правду чињаше, кулук с мјеста на мјесто иђаше и сваки злодјел од страха трепеташе...“ („Посланице...“, 182), а 3 маја 1828 године пише Катунјанима: „Писали смо у сва племена од Катунске Нахије и послали кулукције...“ (*Ibidem*, 209, уп. 213—214). У своме писму од 1 маја 1826 године, које објављујем у овој свесци *Историских записа*, митрополит се такође жали катунским и брдским главарима на зла и крвопролића у Црној Гори „откада суд и кулук разметнусте и откада настаде самовољство да сваки може чинити што је коме драго“. То безвлашће у Црној Гори доиста је било теже од скоро непрекидних борби са Турцима, те са правом митрополит Петар поменуто писмо од 1 маја 1826 године поставља овим ријечима: „Да сте се сваке године с Турцима били за осветит вашу старину, на коју бисте могли живјети да от глади не умирате, и не бисте толико своје браће изгубили колико је от вас истијех и от нашега злога јунаштва и самовољства погинуло“. Колико је био срећан митрополит Петар када се за кратко вријеме прекрати домаћа свађа и борба види се из оvdје објављенога његовог писма од 19 маја 1828 године, а како се свакодневно морао мучити види се из његовога писма од 24 јуна 1821 године, којим настоји да спријечи мегдан између Чевљана и Бајица. Димитрије Милаковић, који је одлично познавао Црну Гору, овако описује ту праву анархију: „Није било Нахије ни Брда ни у њима племена на миру, а мало се налазило и братства, која се нијесу међу собом била и крвила. Борили су се Катунјани с Ријечком нахиом, а ова и с Црничком; крвили су се Пипери с Бјелопавлићима, а ови и с Катунјанима; били су се Морачани с Ровчанима, а ови и с Бјелопавлићима и с Пиперима; убијали су се Дсљњекрајци с Баицама, а ови и с Његушима и с Цеклињанима; ту-кли су се Љуботињани с Цеклињанима, а ови и с Добрљанима и т.д.“ (*Историја Црне Горе*, стр. 311—312). Петар I је срећан када се и привремено у коме племену организује нека власт да ту анархију прекрати, па због тога и моли његушке и катунске главаре 19 маја 1828 године „да не пуштите изновице покољ у Катунску Нахију, кои сте у ова два годишта данах, с помоћу божиом и с трудом истога кулука, прекратили... јер домаћа рат и велика царства разура, камоли неће разурити један веома мали и сиромашки народ“.

106) Митрополит Петар црногорским главарима
14 јануара 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Благородној господи главарима и старјешинама и свијема
Црногорцима кои буду на Његуше драго поздрављење.

У ови час разумјех да се купите у то племе поради зла што се догодило међу Хераковићима и Вербљанима (његушка племена — Р. Д.) и тако чујем да међу вама слоге није и да су се парте (странке, групе — Р. Д.) учиниле: једни за Хераковиће, а други за Вербљане, што прилика није ниоткаква добра, нако од зла и от више несреће. Тога ради вас молим и свакога Катунанина и осталог Црногорца у три пута и у триста хиљадах путах силнијем Богом вседержитељем и честнијем крестом и свом силом анђелском и арханђелском и свијем двором небеснијем заклинам, да те парте оставите и збор и договор наједно саставите и Његуше да молите и да их закумите, које и ја на исти начин како и вас молим и заклинам да се от партах прођу и да се с вама у слогу саставе. Пак уједно да иштете (тражите — Р. Д.) кервника Сава Ђурова, како је право и прилично да га тражите и ћерате, да прави људи не гину и да се зло и кервопролиће прекрати. И ако на ови начин учините ви ћете и кервника наћи и зло прекратити, зато и опет вас заклинам и молим да послушате како ви пишем. Кои ли се от силнога Бога вседержитеља убојати неће, него преко ове страшне и ужасне заклетве преступи да по миту или по својти и пајтеру (омашка мјесто хајтеру — Р. Д.) оли икакову злomu и неправедному начину потегне да парту и смутњу учини, такви от Господа Бога створитеља да будет проклет како безвјерни и незакони кервомутник и да му Бог смути мозак и утробу и да на њега и на његов дом пошље жестоку људку губу и живину и свако зло и кастиг да зле погине от праведна суда божија и дом његов да остане пуст.

Ово ви пишем и шиљем мојега свештеника Јосифа, кои ће ве от моје стране честнијем и животворјашчијем крестом словесно (усмено — Р. Д.) како и ја писмено закумити, кои остајем правим и послушним доброжелатељ

На Цетиње,
генвара 14, 1821.

Владика Петар

107) Митрополит Петар катунским главарима и Катунанима
19 јануара 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Благородној господи главарима, старјешинама и свијема Катунанима
кои су на Његуше и кои нијесу драги поздрав.

Разумијем како сте се окупили на Његуше да претечете унапријед зло и покољ кои хоћаше да буде от њиховога неразумија и пара-

тах која чињаху. Учинили сте добро и поштено. Ја ви свијема благодарим, па и препоручујем и унаприједа ће би се догодила таква несрећа да скочите брацки и да зло угасите. Тако бисте свој земљи дали изглед от мира и от поштења и би ви било похвално и стимато (поштовано — Р. Д.) от нашијех сусједа и би жалостна сиротиња могла живјет и молит Бога за ваше здравље и за ваш напредак. Само када не би било међу вама митниках и хартежија (омашка мјесто **хајтержија** — Р. Д.) и када бисте ви главари били у љубав и у послух, видијели бисте сваку другу промјену от живљења.

Ја ви много препоручујем да идете на пазаре ћесарове (аустриске — Р. Д.) мирно и поштено, да не примате међу вама никаква чојка кои бјежи из ћесарове земље, ако би му био и свој и кои не узноси пасапорта по никакав начин да га не дочекивате да не будете сви отговорници за такве људи, кои не бјеже низашто друго но за њихово злочинство, па ви није ни преша (потреба — Р. Д.) мразит се властима ћесаровијема за онакве злодјеје.

Препоручујем ви сиротонињу (омашка мјесто **сиротињу** — Р. Д.) Љешевоступа и Милаше из Томићах, тако да пођу неколико главарах, седам-осам највише, у конак да и(х) смитри.

Знам да сте доста дана ту оставили, али ваља да и ово промислите каква је љетос година, тако да учините вјеру међу свом вашом нахијом, ма под великијем отговор(ом) тко проверже вјеру. Тако бисте добро учинили и да Берђанима пут отворите да могу међу вама с миром доходит и куповат брез часа не могу.

В прочем остајем вас Богу препоручујући

Цетиње, 19 ђенвара
1821

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

П. п. Још, господо главари, вас молим да поставите глобу на оне кои задију кавгу на пазар, ако хоћете да ви је пазар миран. Тако да плати глобу они кои држе бјегунце и коизи бјеже ако и(х) тко прими у своју кућу да и они даду глобу.

(На полеђини је ова адреса:)

Превосход(итељно)му Г(оспо)д(и)ну Гувернатуру, благородној господи сердарима, војеводама, кнезовима, барјактарима и прочим главаром и старјешинам и свијема Катунјанима

на Његуше

108) Митрополит Петар катунским главарима и Катунјанима
14 фебруара 1821

(М. в. п.)

Благородна господо главари

Разумијући да се хоћете купит на Његуше да скужајете (наплатите — Р. Д.) глобу от Вербицах, ја вас молим да се и за друге после разговорите и да погледате на ваше и свега народа биће и состојаније у које се свиколици находимо.

Ви знате како сам вас и остале Црногорце и Берђане вазда учио и совјетова, молећи и заклинајући свакога да у слогу међу собом живите и да престанете от својега самовољства и злодјејанија, а, особљиво да радите с ћесаро-краљевском државом мир и тишину сусједску држати, да на пазаре мирно и поштно пазарујете, да официере и војнике ћесарске благопристојним начином почитујете, да уредбе ћесарскога гуверна не преступате и ће није допуштено да не идете, да ускоке из ћесарске земље (и)змеђу вас ћерате кои не би паспорат имали, тако и солдате да не примате и ако би кои ћесарски судит (поданик — Р. Д.) учинио којему Црногорцу икакво зло оли штету да самовољно освету не чините, него да судом иштете да кривац будет кастиган от власти која му заповиједа.

Ово исто и сад потверђујем и свијема говорим да овако чините, ако себе добра и поштења желите. И сувише вам дајем на знање да сам примио јучер писмо из манастира Острога, у које ми јављају бердски главари да су све коње из Пљевља, Фоче и Гацка по заповиједи везирској послали у Босну да догоне заиру (храну — Р. Д.) за војску у Пљевља. Говори се, да ће је и у Никшиће догонит. Сад промислите је ли право да се за ово навлаштито састанете и да у вријеме учините договор како се имате владати у овакве згоде, кад толика војска има доћи код наше границе. Ја мислим да би ваљало заборавити домаће јунаштво и радит с ћесарском државом да мирно и лијепо живите, како више изговарам, пак учинит слогу и јединство и за ово мислит и све радјеније пут овога посла обратит, да сваки има бити готов на обрану својега рода и отечества, ако би до потребе било, да при помоћи божијег самијех себе (об)раните и да своју вољност и слободу не изгубите, коју сте в(а)зда своијем оружијем и својом крвљу бранили.

Ја се на милосердије божије надам да ће нам бити у помоћ, којему вас препоручавам и остајем

На Цетиње
ферфара 14, 1821.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Благородној господи главарима от Катунске Нахије и свијема
Катуњанима
на Његуше

199) Митрополит Петар свима црногорским главарима и племенима
15 фебруара 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Благородној господи серда(р)има, војеводама, кнезовима и прочим
главаром и свијема Црногорцима у све Нахије и у сва общества
и села Објављеније!

Међу све остало што сам вазда учио и совјетовао вас за собствено
заше добро и поштење, а навлаштито да лијепијем, мирнијем и

благопристојним начином радите живјет са сваким от ћесаро-краљевске државе, ја сам у више путах и ово вама писао и свијема кои су к мене доходили непрестано говорио, да никаква бјегуна или бјегунице кои би из више поменуते државе без пашпорта у наша мјеста ускакали ни по кои начин међу собом немате држати, него да свакога натраг ћерате и прогоните изван своје границе, буде ли свештеник буде ли мирјанин (световно лице — Р. Д.), не гледајући у такву згоду својту ни пријатељство, нако само сусједски мир и тишину, коју сте дужни чуват и пазит како и своје здравље.

Ово и сада свијема пишем и говорим, остављајући свакога под жестоко проклетство кои би такве ускоке јавно или потајно прима и у своју кућу оли на икакво друго мјесто на глас или у потају држа и бранио да не будет из наше земље проћерат. И ако се у које село такви непослушник и бранитељ злијех људи нађе, то вама свештеницима архипастирски повељевајем (наређујем — Р. Д.) да таквому непослушнику не бисте дерзнули никаква посла церковнога оправит подлишенијем чина свештеничкога.

В прочем правијема и послушнијема јесам

Цетиње, 15 ферфара
1821.

Доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Благородној господи главарима, старјешинама и свијема Његушима
на Његуше

**110) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
19 фебруара 1821**

Превосход(итељно)му Г(оспод)и(ну) Губернатору, благородној господи сердару, кнезу и прочим главарима и старјешинама и свијема Његушима поздрав.

От ове два писма која су ми дошла от г-дна капитана от циркула из Котора разумјет можете што требаје и што нехоће никојако Црногорци мирно и послушно ходит на пазаре ћесарове, остављат оружје ће је речено и у саме три дни слазит на пазаре. — Не може се дат осталијема Црногорцима у ово кривице размо самијема Његушима, тако ја вама и пишем и иста писма шиљем да и(х) прочитате пред свијема Његушима, па из договора да ми на писмо отговорите како ћу и ја отговорит више реченому г-дну капитану. Мене се чини кад бисте ви Његуши испунили начине и погодбе коју се (омашка мјесто које су — Р. Д.) забиљежене и поради мирноће, поради пазарах, да ће сваки остали Црногорац испунит и послушат. И тако стои у вас: или да и у наприједа слазите на ћесарове пазаре и проз провинцију (мисли на Боку Которску — Р. Д.) на начине како више, или сасвијем да се затворе свакому Црногорцу пазари и слазење.

Ја ви, дакле, препоручујем да се договорите сврх овога дјела и добро разсудите како ви изист може за вашу корист и поштење и с отговором вашијем повратите ми обије књиге.

В прочем остајем

Цетиње,
19 ферфара 1821

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходи(тељно)му Г(оспо)д(и)ну Губернатору, благородној господи
сердару, кнезу и прочим главарима и свијема Његушима
на Његуше

111) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
24 марта 1821

От нас Владике Петра

Превосход(итељно)му Г-дну Губернатуру, благородној господи сердару,
кнезу и прочим главаром и свијема Његушима поздрав!

Непрестано доходе жалбе тобош на Црногорце, а није други нитко но све ви Његуши, како никојако нехоћете слазит на ћесарове пазаре онако како је урађено и како је речено от ћесарове власти да пред Котор на Ријеку само слазите за пазароват у три дни от неђеље, а ви све другојачије хоћете. Ја више терпјет не могу, а ево што пише Г-дн капитан от циркула да сте обернули да чините станкове и пазаре на Шурањ (код Котора — Р. Д.) и да се ваше жене увукују на име приморскијех у град (Котор — Р. Д.) И по овоме се види да ћете бит исћерани от свијех пазарах с нашега самовољства и пошто се ово догоди немоте кога кривит, јер ви нитко неће бит крив размо самијех вас. И ово ће ви (вам — Р. Д.) се догодит, ако не промијените памет, а видијећете.

Тако и ви, Господин Губернатор, реците Вуку Ђурову и синовима попа Лаза да пођу пред Котор и да се разберу и погоде с г(осподи)но)м капетан(ом) Лазовићем околу земље у Кавач, а разумјећете от његова прошенија, како и војенога команданта от Котора призива и како от прошенија, тако и от књиге г. капитана от циркула, које ви шиљем да видите и пошто прочитате на писмо ми отговорите и обијератите, зашто по вашему отговору ја ћу и отговорит на обије.

В прочем остајем

Марта 24-га 1821,
Цетиње.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосход(итељно)му Г(оспо)д(и)ну Губернатору, благородној господи
сердару, кнезу и прочим главаром и свијема Његушима
на Његуше

112) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
20 априла 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору и благородним господам сердару, кнезу и прочим главаром и старјешинам и свијем Његушима поздрав!

Овђена су доходили попови његушки исконат (ради, због — Р. Д.) иноријак да подијеле и да им допуштим, но ја нијесам њима ништа отговорно видећи Његуше у несогласију, које су помогли и они добар дио смутити и двије кнежине учинити, што би праветно било да они у народ настоје и да племе слагају да је наједно и да је љубав, то они више муте и међу се у после непристојне, што није њихово дјело но правило церковно да држе и да живе у љубав између себе и са свакијем. Дакле, данас разумијем да сте се опет, благодарећи Бога, сложили и племе наједно саставили. Даруј Боже да ви дуговјечно буде и да буде мир и согласије.

Сада ве молим да бисте вашијема поповима инорије поднијели свакојему једнако, до само протопопу старјешинство, и препоручујем ако је ће у кога остало дуга покојному попу Саву да би се то подмирило тој сиротињи. И не заборавите дио дати попу Јоку, који служи манастир на Стањевиће и Церногорце. И ако би који поп хотио на своју вољу и не би ве послушао, таквога непослушника добро глобите и мене за њ пишите бити ће лишен с(вје)штенства, но говорим поповима да ве послушају, ако хоће да смо у љубав.

И јесам и бити ћу ваш

Цетиње,
априла 20, 1821-го.

доброжелатељ и слуга
Владика Петар

И што има који поп от попа тражити дуга или су у инад нагодите и смирите их, да послушају како речете.

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору и кавалеру и благородним господам сердару, кнезу и прочим главаром и старјешинам и свијема Његушима на прочитаније.

113) Митрополит Петар гувернадуру и црногорским главарима
23 априла 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору и прочим господам главаром и старјешинам и свијема Церногорцима који се налазе на Његуше драго поздрављење!

Знате, љубезна браћо, како је прошле јесени ударила два пута војска от Босне и Херцеговине на Морачу и како се гласи да ће и опет

не само на Морачу него и на Берда ударити и да ће везир скадарски везиру босанском у помоћ бити. Такођер чујете како је Илија Пилетић с дружином у Скадар ходио и водио Мила Попова с Близне, кои је барјак турски донио у Пипере да иде пред турском војском на остале Берђане.

Ја знам да паша ска(да)рски једва чека да се која смутња учини да нађе згоду како би му главе црногорске и бердске доносили, што би се мога отговорити Црногорцима да не иде на војску ће га зову. Зато је, дакле, и за многе друге после потребно да по сваки начин дођете по неколико људих у прву недјељу по сјутра, то јест на Јеремијев ден, на обшти ваш катунски станак у Ђеклиће на Кућишта, ће ћу и ја, ако Бог да, доћи, него рано дођите, а писао сам и особљиво у свако племе у које ово писмо неће поћи. Тако ћу опет и у Ријечку Нахију станак углавити, јер имамо посла да се и опет главари от обије нахије састану, највише поради Берчеланах, кои ланих бјеху довели ћесарску војску на нас, пак су и сад изновице ударали на Паштровиће да је и опет доведу, а ови народ не може ни овако живјети, а камоли ратовати с једнијем силнијем царем, с којим Отмановић (мисли на турскога султана — Р. Д.) ратоват не може.

Е прочем остајем

На Цетиње,
априла 23, 182 (sic!) *)

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору и прочим господам
главаром и старјешинам и свијема Црногорцима

на Његуше

114) **Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима**
12 јуна 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосход(итељно)му Г-дну Губернатуру, благородној господи
сердару, кнезу и прочим главаром и свијема Његушима поздрав!

Доходи преда мном син Пера Радова и кћер Пера Вукосавова и подавијаше се. Познадох по суду да је клетва ове жене и она се закле преда мном и пред главарима његушкијема коизи бјеху дошли са шнима, како и сједочит могу, да није све истина како Пера Радова син говораше. Али са свијем тијем, за уклонит зло и омразу међу Хераковићима, рекох да (буде? — Р. Д.) по клетви сина Пера Радова и души. А и от вас неколицина знају харач кои је учинио да му ова

*) Задњу шифру заборавно је митрополит да напише, али се из текста писма види да је требало 1821, јер је у септембру 1820 године био напад турски на Морачу. Митрополит је испустио и два слова у ријечи "ска(да)рски".

жена намири трећи дио и ова работа да се смири, за које ви препоручујем.

Међу тијем остајем

Цетиње, 12 ијунија
1821.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Висо(ко) Превосход(итељно)му Г(оспо)д(и)ну Гувернадуру, благородно:
господи сердару, кнезу и прочим главарима и старјешинама
и свијема Његушима
на Његуше

115) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
18 јуна 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору и благородним господам:
сердару и кнезу и прочим главаром и старјешинам и свијема
Његушима поздрав!

Разумјећете от некијех Хераковићах коијема су Стругари узимали коње у прошли петак вече и обустављени да не иду пут Ријеке и зато сам шиљао Стефана те их је извадио, које су узели за нож њихов што је у попа Рака. Будући се за то судило да иде поп Рако у кућу Ђукана Андрина и да пристане онако како је суд осудио и звали су га били. Но како разумјех да није он хотио поћ, дакле му бит не може да не пође и суд да не послуша онако како је осуђенс.

Зато ви пишем да по сваки начин углавите један дан прије петка и да се са Стругарима један станак учини и да поп Рако дође да се са Стругарима подмири, иначе бит не може нако да се сви затворите от Ријеке оли да узимају правијема, но знам да сиротиња живјети не може без пазара. Препоручујем ви зато да настоите и чините смирити да сиротиња живи.

Међу тијем јесам ваш

Цетиње,
ијунија 18, 1821.

доброжелатељ и слуга
Владика Петар*)

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору и кавалијеру Вуколају
Радоњићу и благородним господам сердару и кнезу и прочим главаром
и старјешинам и свијема Његушима
у руке на прочитаније

*) Гувернадур је митрополитово писмо послао попу Раку, па је он на полеђини истога написао гувернадуру овај одговор:

Доходим молити, господине, и досађивати: како сте ми послали ово писмо владицино разумијем што пише. Јесу ме звали Стругари да ме подмири у кућу јесу ма да ме преваре и да ме нагрде, а ја тамо ходити нећу да ће мн блати пет пута толико, но нека ми пошаљу тридес цекина и на ње добит ево

116) Митрополит Петар гувернадуру Радоњићу
24 јуна 1821

Милостиви Государ мој,

Доходила је овдје жена Пера Радова из Вељега Краја (његушко геоце — Р. Д.) жалећи се да је ње син побјега и да не може с мужем мирна бити от некијех Његушах, кои хоће да и они њихов дио узму што им је суд његушки дао. Зато вам и свијема главарима те два старца препоручавам да им не би напасти било, него да оно своје мирно и слободно уживају.

Бићете, мислим, разумјели како су се затакли Чевјани и Баице на мејдан. Ја сам послао Чевјанима писмо, молећи их и заклинајући да се от тога прођу. Такођер и Баицама говорим, но ако не би послушали добро би Његуши учинили да изиду међу њима да им се не даду састати, јер ту неће мејдана бити нако огњем ис пушаках, а писао сам и Теклићима и Бјелицама да остану међу њима.

Кои вас љубезно поздрављам и остајем

Це(т)иње,
ијунија 24, 1821.

Ваш покорни слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Јего Превосходитељству
Господину Губернатору и кавалеру Вуколају Радоњићу
на Његуше

117) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
3 јула 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосход(итељно)му Г(оспо)д(и)ну Губернатору, благородној господи сердару, кнезу и прочим главарима и свијема Његушима поздрав!

Ви ћете знат како је био да ђевојку Раде Гаврилов Јову Вуловићу, па је та ђевојка пошла у Котор и сама се дала Букилици. Ја сам писа и молио Г-дна капетана от циркула да рече Букилици да ђевојку пушти и да у град (мисли на Котор — Р. Д.) више не стои ни да је има узет Букилица. Али опет разумијем како су кумови Раде Гаврилов и Јово Вуков, тако по закону не може бит да је узима за жену Јово Вуков и ја сам река данас истому Јову да се от те ђевојке прође.

Однина и по, али нека донесу. Ето нож на мјесто: ко ми донесе ахуре (новац — Р. Д.) да му дам нож. Ако се како друго муче залуду, преварит ме неће нити ако кала помага, е није ни мене могла помоћ, но сам да што им је драго било; како ће и они мене ако ће деветоме пасу, ако Бог да. И да сте здраво.

Покорни слуга Поп Рако

А ви можете поправит кад успишете Владици.

Уздам се да ће г. капитан од циркула примит моје молбе и ђевојку от Букилице терсит, но нека се терси (и) Јово Вуков, зашто и опет говорим: по закону би(т) му жена не може. И тако остаће от обоице тершена и слободна, а послије нека се удаје ће је воља, ма у село Жањев До не. Тако и вас молим да и ви речете Јову Вукову да се терси от те ђевојке, а нека се жени с бла(го)совом ће може.

В прочем остајем

Цетиње, 3-га ијулија
1821.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

118) Митрополит Петар гувернадуру Радоњићу
25 новембра 1821

Прево(с)ходитељни Господине,

Ја сам за ваше дјело писао у Котор и наредио Иванчику (то је био црногорски повјереник у Котору — Р. Д.) да за њем настои, но вас молим да речете Вуку Ђурову и синовима попа Лаза да понесу књиге од баштине, како су рекли, и да се нагоде с капитаном Лазовићем лијепим начином, јер ми је опет писмо от циркула дошло и ако не пођу поћи ће то дјело по суду од трибунала (трибунал = суд — Р. Д.) Мене се чини да би боље и користније за њих било да се до тога не допуште. Ја видим да је Лазовић добар и поштен чојек и да их пријатељским начином зове да се с њима нагоди. Ви знате колико је тешко правдање и позивање пред судом и колико се трошка и дангубе хоће, а особљиво нашијема кои нијесу вјешти за такве после. Да ви је то препоручено, јер ако то пође по суду не може бит да и нама не буде главобоље, а ништа им нећемо моћи помоћ.

В прочем љубезно вас поздрављам и остајем

Цетиње,
нојемвра 25, 1821

Ваш покорни слуга
В(ладика) Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Јего Превосходитељству милостивому государју мојему
Господину Губернатору кавалеру Радоњићу
на Његуше

119) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
30 новембра 1821

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељ(но)му Г(оспо)д(и)ну Губернатору, благородној господи кнезу и прочим главаром и свијема Његушима поздрав!

Оновечери, то у понедионик вече на двије уре ноћи, примих једно писмо от ћесаро-краљевскога гуверна из Задра, а друго од циркула из Котора, у која ми пишу да ја вама и свијема Црногорцима

чисто кажем и објавим: ако нећете устат да чините вратит паштровски плијен што су Берчељани узели и ако неће мирно (с) Паштровићима живјети, да ће они све Црногорце, како и Берчељане, за кривце једнако држати и да ће затворит пазаре и поставит страже по граници да никога от Црне Горе у државу ћесарову не пуштају. Сад промислите оли је боље да тако затворени останете и под немилост једнога силнога цара, оли да се обратите свиколици против једнога племена, које ви пазаре и државу ћесарску затвара.

Ја сам писа у свако племе, како и вама што пишем, да от сваке кнежине дођу по два или по три главара у перву недјељу овдје да се састанете с главарима от Ријечке Нахије и да поћете у Берчели, ће ће и цермнички главари доћи да радите речени плијен вратит и прекратит злосрећну рат што је међу Берчељанима и Паштровићима, а биће и њих плијен враћен што су Паштровићи узели. Но ако себе добра хоћете дођите по сваки начин како ви пишем. Ако ли би у гредушту недјељу худо (рђаво; слабо — Р. Д.) вријеме било, ано перви ден у кои би лијепо вријеме учинило дођите да инако учинили нијесте, зашто на ове књиге ваља уберзо отговорити.

Ако нијесте вратили оружје Јанковића шиљем Стефана и молим свијех да га вратите и Стефану дате.

В прочем јесам

Цетиње,
30 нојембра 1821.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Јего Превосхдителиѣству Г(оспо)д(и)ну Губернатору, благородној
г(оспо)ди кнезу и прочим главаром и свијема Његушима
на Његуше

120) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
26 децембра 1821

От нас Владике Петра

Превосход(итељно)му Г(оспо)д(и)ну Губернатору, г(оспо)ди главарима
и свијема Његушима поздрав!

По мојјема молбама и истини коју сам ја писао г(оспо)д(и)ну капитану от околине у Котор позна је како су се трудили Г. Губернатур с главарима от Катунске Нахије да смире Берчељане и Паштровиће и како нијесу могли учинит никаква мира, просио сам да осталијема Црногорцима буду отворени пазари и да допушти Његушима и Баицама да их стока уљезе у зимницу. Тако у ови час примих отговора от прије поменутога г. капитана, у кои ми пише да је разумио и истинито да познаје да ја радим што боље могу да Црногорци живе у мир и у љубав с ћесаро-краљевскијема људима и да су главари от Катунске Нахије радили испунит моје желаније и да је тако с њихове стране са свом помњом радјеније било за учинит мир. И тако је моје молбе

примио, при тому разсудио је и на труд главарски отворио је пазар Церногорцима, али Цермничанима не, ако буду сви што и Берчељани. При тому допуштио је да могу Његуши и Цетињани уљест на зимницу, ма на ови начин: у прво да имате доћ казат у ову канцеларију колико тко стоке има, колико ће бит чобанах и ће ће и на чије, сваки особљиво да каже, са стоком зимоват, да ја све дам на знање г. капитану от окружија. Но и ово да знате: ако не промијене чобани другу памет могу платит прво и посљедње.

Дајте ми, господо Његуши, отговор за Парачу и пошљите ми папа Ника Ераковића да дође да отговори за дуг Николића прије но тко от његовијех прави плати.

В прочем чекам на све отговор и остајем

Цетиње, 26-га декембра
1821-га.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(М. в. п.)

(На полеђини је ова адреса:)

Превосход(итељно)му Г-дну Губернатору и прочим господам главаром
и свијема Његушима
на Његуше

**121) Митрополит Петар гувернадуру Радоњићу
10 јануара 1822**

Превосходитељни Господин Губернатор,

Писао сам Његушима особљиво, како ћете видјети, а вас молим да им прочитате и изтолкујете ово писмо, које ви при овому листу пошиљем, нека чисто виде што ми господин капитан от циркула за њихово самовољство пише и нека знаду што ће от таквога самовољствија добити.

Ја знам да им залуду пишем, како и свијема осталијема Церногорцима, и да нити ће мене ни вас послушати, али кад ми испуњамо нашу дужност остајемо пред Богом и пред цијелим свијетом прави, а они ће бит сами себе кривци от сваке несреће у коју их њихово самовољство води.

В прочем љубезно вас поздрављам и остајем

На Цетиње,
генварја 10. 1822.

Ваш покорни слуга и свакога добра желатељ
В(ладика) Петар

**122) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
26 октобра 1822**

(М. в. п.)

Превосходитељни Господин Губернатор, благородној господи сердару, кнезу и осталијема главарима и Његушима драги поздрав!

Ево ми дође књига от Пјешивацах, коју ви шиљем да видите што пишу. По овој књиги би добро било да са шњима углавите станак

и да на станак пођете. Би и ово добро било да на та станак пођу главарари и от осталијех племенах от Кату(н)ске Нахије и да с Пјешивцима здоговорно учините начин свијема Катуњанима, како би могли једно и заједно у сваки договор противу злијех људих устат и мирно пролазит. Призовите пред вама Вучету Пенду и реците му да пође у г. капитана от циркула, јер га требује трибунал да га за једну ствар питају, ма да инако учинио није.

Ево да видите карту с којом ишту от Ђура Јокова с Мирца 15 карантанах (аустриски крајцер, најмања новчана јединица — Р. Д.), от фамилије Лаза Белова карантанах петнајест, от Ника Јовова с Мирца 15 карантанах, от Ђура Вербице 15 карантанах, от Андрије Милаша 15 карантанах — и ово за карте печашене. Ја ви не могу друго нако препоручит и с овом (мисли књигом, писмом — Р. Д.), како сам и вазда, да радите с ћесаро-краљевскијема властима и шудитима споданицима — Р. Д.) живљет у мир и међусобни послух.

В прочем остајем

Цетиње,
26-га октобра 1822-га.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору, благородној господи сердару, кнезу и осталијема главарима, старјешинама и свијема
Његушима на Његуше

123) Митрополит Петар гувернадуру и катунским и бјелопавлићким главарима

27 октобра 1822

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору и благородним господам сердаром, војеводам, кнезовима и прочим главаром и старјешинам и свијема Катуњанима и Бјелопавлићима драго поздрављење!

Разумијући да се ви двије нахије хоћете састати поради Доља-нах (становници једног села у Доњим Пјешивцима — Р. Д.), кои бију и пљенивају Црногорце и Берђане и свако зло и незаконије чине. Ја вас молим и свакога Катуњанина и Бјелопавлића у три пута и у триста путах Богом вседержитељем заклинам да се лијепо брацки договорите и договорно да зле људи кастигате (казните — Р. Д.), а праве да не ћерате, него судом и правцом ко буде крив нека за своју крив(и)цу и за своје злочинство отговара, да такве злочинце ни по мајтеру, ни по својти, ни по миту нитко нема бранити, зашто они кои зле људи от кастига брани јесте зли чојек и друг злијех људих, кои ствара пут да прави гину умјесто кривијех и да се зло и незаконије на сваку страну чини. Тога ради и опет вас молим и заклинам да не би кои самовољно икакве смутње учинио, него да послушате Г(оспо)-

д(и)на Губернатора и остале главаре и како се они договоре тако да учините и вјеру међу вама да утврдите, да људи могу слободно куда кои хоће, јер видите какво је ово годиште мучно и жалостно.

В прочем Богу вас препоручујем и остајем

На Цетиње,
ок(т)обра 27, 1822.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Г-дну Губернатору, благородној г-ди сердарима, војеводима, кнезовима и прочим главаром и свијема Катунјанима и Бјелопавлићима

124) Митрополит Петар гувернадуру и катунским главарима
29 октобра 1822

(М. в. п.)

Превосходитељному Господину Губернатору и благородној господи сердаром и војеводам и кнезовима и прочим главаром и старјешинам и свијема Катунјанима мир, здравије и милост от Бога!

Ево близу двије године данах откада су добјежали Милашевићи из Томићах (насеље у Бјелицама — Р. Д.) овдје су двадесет и четворо чељади голе и босе, које су Томићи изагнали. Пак иза тога изагнаше Абрамовићи (бјеличко село и братство — Р. Д.) своју браћу, кои су такође голи и боси дошли у Доњи Крај (предграђе Цетиња — Р. Д.), међу људима кои немају о чем ни сами живјет. Они су јутрос свиколици окупили се овдје молећи ме и заклинајући да их вама препоручим небисте ли им нашли какав лијек да оволико робља (особа, лица — Р. Д.) не погине, јер није једно ни двоје, него близу шестдесет чељади. Зато вас молим ако би оправили благополучно те после за које сте пошли у Пјешивце да се и на ову несрећну чељад обратите. То ће ви бит и за душу и за поштење да их не пуштите да умру от глади по улицама туђијем и да се не турче, јер им ја ништа не могу помоћи. Сувише вас молим да учините слогу и јединство међу свом вашом Нахијом и да тврду и непоколебиму вјеру за сва зла што су међу вама ухватите, тако и с Берђанима и са сваким ко узоће с вама. И ако би кои преко вјере учинио да на њега свиколици скочите и да га кастигате како буде заслужио, јер инако живјет не можете.

Међу тијем Богу вас препоручавам и остајем

На Цетиње,
октобра 29, 1822.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору, благородној г(оспо)ди сердарима, војеводама, кнезовима и прочим главарима и старјешинама и свијема Катунјанима

на Кчево

125) Митрополит Петар гувернадуру и катунским главарима
19 новембра 1822

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Г(оспо)дину Гувернатору и благородним
господам сердарима, војводама, кнезовима, барјактарима и свијема
Катуњанима поздрав!

Писао сам ви да се састанете данас на Ђеклиће и да се догово-
рите како хоћете живјети и да није оваква година гладна и невољна,
а камоли находите се у несогласију својему и у великому злу и кер-
вопролићу и све што сте дочекали от својега самовољства, будући сам
ве вазда молио и заклињао да живите у љубав и да размислите за
себе и за своју ђецу, да зло не чините и да се не кољете и да не про-
панете, но да се договарате како ћете живјети и одговарати Гуверну
ћесарскому да ви буду мирни пазари и зимница, кои улазите са сто-
ком. Тако окољени сте с турскијема градовима на коншилуку и ш
њима да се нагађате, како ћете боље и мирније живјети. Не могу ја
сам за вас отговарати на сваку страну, када ви за себе не мислите,
нити слушати за своје добро хоћете, нити имате вишијех кервниках
од самијех себе, но једва чекате да прије керв један другому попије-
те. У то сте познали славу, и чест, и поштење и добро душевно и
тјелесно; све оно што је протива Бога и душе и свега свијета — то
љубите и чините на вољу своју и проклетому ђаволу, зато ми је до-
шло бјежати от вас да ви нигђе гласа не чујем, ако се не обратите за
своју душу и за своје поштење. Ја сам мислио доћ међу вама, али
вјерујте ми да не могу, но ето шиљем к вама мојега Стефана Лаза-
ровића с мојем керстом и с овом мојом књигом, с којом ве молим и
заклињам, о Катуњани, силнијем и страшнијем Богом вседержите-
љем у три пута и у триста путах, па и у три хиљаде путах: догово-
рите се како ћете живјети и увјерите се да живјети можете и обрати-
те се к Богу једа ви Г(оспо)д Бог поможе и промислите за сиротињу
коју јачи изгоне, а њихову муку узимају, но вјеру уфатите па сиро-
махе на свој кам вратите. Ако ли кои проверже и неугоће ве послу-
шати устаните сви на непослушнога и будите сви једна браћа на керв-
ника земаљскога. Ако ли које племе неугоће вјере но би мутило,
змутно му Бог мозак и сваку работу, а сувише биће запрештано да
нема ниједан с(вје)штеник томе племену никаква посла церковнога
оправит. И кои би се нашао да зло учини самога њега да ћерате, а не
све робље.

И јесам ваш
Новембра 19
1822.

доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Г(оспо)дину Губернатору и кавалеру и благород-
ним господам сердарима, војводама и кнезовима и барјактарима и
свој Катунској Нахији

у Ђеклиће

126) Митрополит Петар гувернадуру и катунским главарима
19 новембра 1822

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељном Господину Гувернатору и благородним господам
сердарима, војеводама, кнезовима, барјактарима и свијема
Катуњанима поздрав!

Дајем ви (н)а знање како су ево дошли Дољани преда мном и
приступају на покајаније, молећи и заклињајући свакога Катуњанина
да их примите у оне њихове опаљене куће, иштући у свакога про-
штеније е су ви много сагријешили и фалили от њихова неразумија.

Ја сам прегнуо моје срдце и примио оно жалосно робље да не
пођу у турске руке и да се не турче, а вама Катуњанима много бла-
годарим јере сте се лијепо и мирно послушали, а Дољани све што су
коме учинили јесу платили, за које ве молим да их и ви примите и да
им руке помоћи додате сушто можете и да их не мерзите ни споми-
њете ни за једно зло — све су ви платили.

Јесам ваш

Новембра 19
1822.

доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељном Г(осподину) Губернатору и кавалеру, благородним
господам сердарима, војеводама, кнезовима и барјактарима и свијема
Катуњанима
на Ђеклиће

127) Митрополит Петар главарима и становницима Бјелица
14 априла 1823

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Благородним главаром, старјешинам и свијема Бјелицама поздрав!

Писао сам у свако племе от Катунске Нахије да дођу от свакога
племена по неколико људих на Кућишта у најперву неђељу по Вос-
скресенију, е ћу и ја доћ, но дођите и ви ће и остала племена и до-
несите ми оружје утержко (Утрг је насеље у Црмници — Р. Д.) да не
деру свакојега Катуњанина, но ми га свакако донесите да се не сва-
димо, јер ви неће остати, кажем ви да не мислите.

И јесам послушнијема

Априла 14,
1823.

доброжелатељ
Владика Петар*)

(На полеђини је ова адреса:)

Свијема Бјелицама у руке

*) Ово митрополитово писмо упутили су из Бјелица гувернадуру Радо-
вићу; текст писма написан је на трећој празној страни митрополитовог писма,
а адреса на другој празној страни. Писмо гласи: "Честному Г-дну, Г-дну и Го-
сподару гувернадуру Вуку м(или) д(раги) и(оздрав). Пише ти кнез Вуко и

128) Митрополит Петар његушким главарима

15 априла 1823

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Благородној господи кнезу и осталијема главарима и свијема Његушима поздрав!

Ваша на писмо обећавања која јесте учинили свако браство по себе, како неће никакав Његуш у ц(арско)-к(раљевску) државу от Боке ништа учинит непристојно, ја сам исте ваше подписе посла г-дну капитану от циркула на које ми је и отговорио и ја сам чинио његов отговор прочитат г-дну Губернатору, ће бјеху још њеколико главарах његушкијех, а сада ви га шиљем да га сви видите и разумијете.

Послије ево ми доше друге два писма од прије реченога г-дна капитана от циркула. У једно ми пише како је Лазо Белов с дружином све ваше подписе у глиб бачио, ходећи проз Боку да разбија куће и цркве; спомиње Парачу, Пророковића и Кадију, а ево ви и ова књига да је лијепо разумијете. А у другу пише: ако Вербице и Поповићи буду имат стерпјенија и покорства за осуђењу њих браћу царска је милост велика и у њу се могу надат да ће им бит олакшана њих педепса (казна — Р. Д.), а с пријетњама и ружнијема ријечима ни једни ни други никакве сверхе видијет неће. А ево ви и књига за исто дјело да је видите и све три лијепо прочитате и верх истијех расудите: колико ви је непоштења учињено от њеколико Његушах с покрађом и кои би лијепо разумио колико су посрамљени ваши подписи никада на пазар не би сиша докле се не би учинио начин међу вама.

Сви не можете рећ да ви нијесам много и за много путах писа и када сам кога от вашега обштества виђа устмено препоручева, молио, кумио да живите с свом ц. к. провинциом а и с господом у послух, у љубав и у добро и да ви никојако живљет не можете чинећи непристојне ствари у Боку и ви нијесте ме кћели послушат. Ево до часа сте дошли: ви сте мене и осталијема Црногорцима затворили уста, да више за никога проговорит ни молит се (не) можемо. И вратите ми, пошто прочитате ове три књиге, препоручујући ви да ми из вашега договора отговорите на ову моју (мисли књигу, писмо — Р. Д.) и по њојзи да и ја у Котор отговорим.

В прочем остајем

Цетиње,
15 априла 1823.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

А ево ви и четврта књига да видите што пишу за Ива Бећира, па ми и њу вратите, а видите лијепо како је и што је с њеколико барунах (разбојника, лопова — Р. Д.), па су нашли зачепицу и затур.

сви Предишани (братство у Бјелицама — Р. Д.) поради оружја Пјешивачкога тражио и клењмо се от свакога брства кај за мртву главу и не би га у Предиш из наше душе почисто.

И да сте здраво.

(Адреса:) Да се преда Г-дну, Г-дну говернадуру Вуку у госпоцке руке.

129) Митрополит Петар његушком протопоцу
21 маја 1823

Честни Господине Протопопе,

Ја сам с великом жалости разумио што ми пишеш за твојега синовца Груја, такођер и што ми Његуши пишу. Ти ћеш велико добро учинити да пођеш у сриједу у Котор и биће ти за душу и за поштење да радиш о добру и о миру, јер видиш да ће ови несрећни народ погинути ако се затвори от пазара которскога. А ја ћу у сриједу послати момке и коње за моје потребе пред Котор, писаћу за тебе г-дну капитану от циркула и наредити Иванчику (црногорском повјеренику у Котору Ивану Поповићу — Р. Д.) да му књигу предаде умах и да к тебе изиде, него се справи да пођеш, ако ти у сриједу писах, и да ти је препоручено да збориш и чиниш како се пристои твојему чину.

В прочем остајем

На Цетиње,
маја 21, 1823.

твој доброжелатељ
Владика Петар

(Нема друге половине табака, на којој је сигурно била адреса).

130) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
25 маја 1823

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Г(оспо)д(ину) Губернатору, благородној господи срдару, кнезу и прочим главаром и свијема Његушима
драго поздравјење!

Знаете да сам ја вама и осталијема Црногорцима, како словесно (усмено — Р. Д.) тако и писмено, свагда говорио, молећи вас и заклинајући да престанете от свакога неблагопристојнога и худога (злога — Р. Д.) дјела и да лијепијем и мирнијем начином радите живјети са сваким цесаро-краљевским подложником, да офицере и страже ћесаро-краљевске почитујете, да на пазаре мирно приступате, да оружје у назначено мјесто остављате, да преко санитетскога кордуна (границе — Р. Д.), кад буде постављен, не преступате, да поштено своје после и терговине оправљате и да за никакву ствар која се догодила оли која би се унапријед догодити могла самовољне освете да не чините, него што кои има от цесар(с)кога судита искати да судом а не самовољном осветом иште, — једним словом укратко рећи да сусједски мир и тишину свето и непоколебимо держите.

Ви сте такођер от мене не један пут и него и триста путах чули (ка)ко*) сам ја при свакојему случају вас и остале увјери(вао да су) прошла она времена која бјеху у доба бивше (Резпублик)е Млетачке, која су вас и приморија на свако злодјејство и на сваку самовољност и освету научили, кад то исто и међу Приморце не бјеше забра-

*) Докуменат су изгризли миши при дну табака, те су све три стране текста дјелимично оштећене.

њено него допуштено чинити, кои бијући се једни с другијема получавају (добиају — Р. Д.) прах и олово от власти која у Котор сшществоваше (бијаше — Р. Д.).

Ја сам непрестано радио изкористијети из вас и осталијех Црногорацах све оне мисли и намјеренија ваша која бисте у себи могли имати, како што сте у доба речене резпублике имали. Ја сам вам и свакојему обштенству у све нахије представља разлику која је међу онијем временам и садашњијем, доказујући вам силу оне резпублике и силу великога императора австринскога и ви сте по мојему представљенију и кажевању могли разумјети и познат ову разлику, која би имала вас научити и привест на мирно и кротко погранично живљење. Ово је све служило за собствену вашу славу и за собствени ваш покој и мирноћу, у коју највиша ваша срећа и највише добро и благополучије ваше стоји. Но ја великим оскорбљенијем (увредом, љутњом — Р. Д.) моим видим да неколико злијех људих, а највише из вашег племена, (не хоће) чути ни разумјети ништа на оно што их њих(во злост?) но и погано злонаравије и самовољство учи и ето вам шиљем писма која сам синоћ примио да видите до чега су вас речени злочијени довели и што ће се вам свијема догодити, ако те злочијени от њихова злочијенства не устегнете и ако верху тога чисти и становити отговор до гредуште сриједи, то јест 29-га числа овога изходећег маја не дате, како сте се пред г-дном капитаном от циркула обећали.

Сад промислите и погледате на ваше состојаније: је ли то праведно, је ли поштено и је ли добро и пофално за вас, да цијели народ от вашег племена будет затворен от државе цесарске поради неколико лупежах и разбојниках и да сви у њихов број останете под сердитост једнога силнога цара, от којег бисте могли вашим лијепијем и мирољубивим поступком благовољеније и милост заслужити.

За недопуштити, дакле, себе до такве највише несреће и погибељи ваше обште хоће се да совершено навјеки поменути злочијени будот от злочинства удаљени, а за удаљити и пресећи њихово злочинство хоће се ваша слога и сагласије да будете сви једне воље и једнога сердца и помишљенија, не штедећи брата, ни сина, ни друга и никога ко(и вас) и ваше поштење не би жалио увриједити и кои би ције(ло племе?) у несрећу ставити ктио.

Тога ради вас моли(м Богом) вседержитељем у три пута и у триста путах заклинам да учините себе начин како ћете живјети у милост а не под гњев високославнога ц. к. гуверна. Кои ли се нађе тому начину и слоги вашој супротиван такви от Господа Бога вседержитеља да будет проклет и от свакога посла церковнога отлучен.

В прочем јесам

Цетиње, 25-га маја
1823-га.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

Господо, шиљу ви се шес печак писама која су дошла из Котора да и(х) вратите у канцеларију молимо ве.

**131) Митрополит Петар гувернадуру Вуку Радоњићу
21 јуна 1823**

(М. в. п.)

Превосходитељни Господин Губернатор,

Бити ћете разумјели како је син Шћепана Андрина убио Велостовца за осветити оца. У ову вјеру ја сам се препао јере ће се свуђе ова вјера поколебати, ако се у вријеме не кастига они кои је замири-тао (заслужио — Р. Д.). У исти час разумјех да су се препали и Доњекрајци, бојећи се с узрока сина Шћепана Андрина да и они не погину, но да ви је препоручено.

И јесам ваш истинити

Цетиње, ијунија 21
1823.

доброжелатељ и слуга
Владика Петар

**132) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
24 септембра 1823**

(М. в. п.)

Превосходитељному Г-дну Губернатуру, сердару, кнезу и прочим
главаром и свијема Његушима поздрав!

Знате како ви писаху Бјелопавлићи и Пипери да пођете су неколико Црногорацах међу њима за претећ зло које се међу (њима?) започело. И опет доходише Поп Стефан Радовић и Вуксан Мишић, послати да моле и да куме да се пође сада али икада, ако жудимо да се Берда не закољу и не пропану, како и хоте Бјелопавлићи и Стијењани да разуре Цернце (Стијењани и Црнци су из Пипера — Р. Д.). Доше и два Церничанина и они да зову суд и што буду криви да отговоре.

Ви знате што је Катунској Нахији писала Ријечка Нахија: да се врати плијен и остало што су Бјелице узели у вјеру која је међу нахијама (и) Косијерима и тадар да се опет вјера потверди. Но ја како бидим да смо от свакуда пропали послао сам оца Стефана Лазаровића проз Катунску Нахију и писа да у ову перву неђељу дођу по три-четири главара от свакога племена на Цетиње, тако и вама пишем да и от вашега обштества дођу по два главара от свакојега брарства и молим г-дна Губернатура да и он с вама дође и тај дан или да што истином утврдите, или да сваки мисли и чини како је почето и да се ја от вашега самовољства отлучим.

В прочем остајем

Цетиње, 24 септембра
1823-га

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Г-дну Губернатуру, сердару, кнезу и прочим
главаром и свијема Његушима

на Његуше

133) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
14 августа 1824

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Г-дну Губернатору и благородној господи главаром: сердару, кнезу и прочим главаром и старјешинам и свијема Његушима драго поздрављеније!

Разумио сам како сте се послѣјед мојега и вашега састанка и разговора два пута ставали на збор и како сте изабрали неколико ваше браће главарах кои ће владат и управљат вашијем племеном, обећајући се да ћете их слушат и да ћете свиколници бит супрућ злога и непослушнога чојка, кои би се уканио да разури вашу слогу и јединство и да чини икакву смутњу и непогодбу у ваше племе оли изван вашега племена противу воље ваше браће и главарах које сте поставили да чине начин, како би народ мога живјети. Ја вас свијех молим и Богом вседержитељем у три пута и у триста путах заклинам да своје обећање тврдо и непоколебимо держите и да слушате своју браћу и главаре како сте рекли, којјема особљиво пишем и такођер свијех молим и заклинам да и они у љубави и у слоги буду и да своју дужност са свијем сердцем, што гођ боље и љевше могли буду, за корист и за добро свега племена изпуњају.

Међу тијем Богу вас препоручујући да ви будет помоштник на свако добро и благо дјело остајем.

На Цетиње, 14-га августа
1824-га.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

134) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
14 августа 1824

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору и благородним господам сердару и кнезу и прочим главаром и старјешинам, кои су от обшества његушкога постављени да чине племену начин, драго поздрављеније!

Ја сам вас и остале Његуше свеколике у толико путах, а особљиво на састанак на Трешњу, молио и заклинао да се повратите на перву вашу слогу и на ваше јединство и да учините начин за убивалце, како је вазда у ваше племе било, да злијема руку не держите кои браћу и племенике бију и кои пазаре и путове затварају и у племе смутњу и несрећу уносе, да сиромаш живјети не може.

Ево, дакле, с моим особитим удовољствијем разумијем, да сте се у два пута послѣје мојега и вашега састанка на позаручни (?) збор саставали и да су вас сви Његуши договорно поставили да ви племеном владате и управљате, обећајући се да ће вас слушати и да ће они бити супроћ свакога самовољнога непослушника и злодјеја, кои би

дерзнуо икакву смутњу и непогодбу чинити. Ја сам обште свијема Његушима писао, како ће чути и виђети, молећи свијех да своје обећање тврдо и непоколебимо државе и да вас слушају, како што су рекли и обећали.

Сад ми не остаје друго ного вас, господо главари, молити, како што ве и молим и силнијем Богом вседержитељем, творцем неба и земље, у три пута и у триста путах заклињам да се не инадите и не бородкате (свађате ? — Р. Д.) један супроћ другога, него да у совершену љубав и согласије међу собом будете, наносећи млађи и мањи вишијема и старијема пристојну чест и стиму, а виши и стари(ји) меншијема и млађијема љубов и мило погледање и тако у лијепи и складни начин да се договарате и да свиколици јединодушно из свега сердца радите, како ћете љевше и боље моћи племеном управљати и правичу чинити. Примите и неодбаците добру и праведну ријеч ни најмањега друга колико ни от највишега друга, кад познате да би била за обште добро послужити могла, јер како је бистра вода из дервенога чиста сосуда једнако слатка кај и она која у златни сасуд стои, тако и ријеч от малого чојека праведно изговорена на исти начин колико да је из устах највишега изишла може корисна бити ако буде примјена, сребро и злато једнаку цијену има излазећи из тобоца от постава, колико и оно које излази из златоткане ћесе. Нека, дакле, и ријеч добра, от кога би гођ била изречена, своје благопристојно мјесто и цијену међу вама имаде, како што и међу сенаторима кои велике државе управљају има.

Ја совершенно вјерујем да ће племе његушко опет у слогу доћ боље него ли је и прије било и да ће то за сву земљу добро и корисно бити и за вашу похвалу вјечно остати ако ви у слогу и согласије будете. Но ако се ко између вас нађе да то разури то ће бити не само племенски ного и земаљски кевник и Богу на овоме и на оном свијету отговорник за све зло које би се унапријед догодило и за све сузе сиротињске и сиромашке које ће на њега и на његов дом вруће падати и у Бога освету просити. Тога ради опет вас молим и заклињам да не би кои у такву несрећу пануо, да не пане под жестоким от Бога кастигом.

В прочем молећи преблагога небесе и земљи творца да вас у совершену љубов и слогу утврди, остајем

Августа 14, 1824
с Цетиња

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

135) Митрополит Петар гувернадуру и његушким и њеклићким главарима 18 фебруара 1825

(М. в. п.)

От нас Владике Петра
Превосходитељному Господињу Губернатору и прочим главаром
његушкијема и њеклићкијема поздрав!

Чули сте и видијели сте која се је несрећа и покољ догодио међу Цуцама, Чевљанима с Бјелицама. Видим да се међу истијема неће

на то прекинут ни угасит (и) јако је вјера међу њима до нећеље. Тога ради ја вас, Господин Губернатор, молим да се потрудите с неколико главарах његушкијех и њеклићкијех и да пођете међу њима да их молити и закумите от моје и от ваше стране живијем Богом, да баре уфате вјеру међу собом до Ђурђева дне и да се у ове пости честне не кољу.

Ја се надам и вјерујем да ћете се потрудит за поштење народно и за украштеније крво-пролитија брацкога.

В прочем остајем

Цетиње, 18 ферфара
1825.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору и прочим главаром и старјешинам његушкијема и њекличкијема на обште прочитаније на прешу

136) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
15 августа 1825

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору, срдару и кнезу и прочим главаром и старјешинам и свијема Његушима драги поздрав!

Ето иде тамо Рамо Лазарев и Матан Ђиканов, кои ће ве молити да призовете и остале главаре от Катунске Нахије и да се потрудите неколико главарах от свакога племена међу њима и Команима једа их умирите. Тога ради и ја вас и све Катунске Главаре усердно молим да пођете што скорије можете, докле се нијесу опет поклали, јер су сад главама и ранама једнако (и?) можете их умирит, ако ли се изновице поклаше биће много зла и кервопролића да се за ускоро не умире и да се злотвори наши веселе, но вас и опет молим да се потрудите и да прекратите зло које би се могло догодит.

Међу тијем остајем

Цетиње,
августа 15, 1825.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

137) Митрополит Петар гувернадуру и катунским главарима
4 новембра 1825

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Г-дну Губернатуру, благородној господи војеводам, срдарима, кнезовима и осталијема главарима и старјешинама и свијема Катунјанима драги поздрав!

За вашу слогу и поштење уфатили сте међу Катунском Нахијом вјеру за свачем тко што има от кога тражит до Ђурђева дне, али

ви дајем на знање да је доходио син Андрије Ђурова с Кућиштам (село у Ђеклићима — Р. Д.) да каже, како су Цуце у ову вјеру одерли и узели неколико брваха једному Кућиштанину Цуце (sic!) а послије доходио је син Спасоја Керстова из Пјешивацах и како ми каза да је доио једну књигу г-дну говернатуру, а другу мене от свијех Пјешивацах да Дољани не хоће разумјет никаква разлога, но да ћерају све Селиштане (Селишта су село у Пјешивцима — Р. Д.) праве.

Ако је, господо главари, вама мио мир и поштење, а навлаштито у садашња обстојатељства (околности, прилике — Р. Д.) ви сте дужни устат су неколико ваше браће от свакојега племена и поћ покарат добро, за изглед другијех кои би што у ову вјеру учинио, оне Цуце кои су вјеру помутили и превергли, па и Дољане привест на послушаније, а да криви отговарају што буду дужни, а правизи Селиштани да стоје на своје куће. И ако ви пуштисте ова прва преступенија от вјере коју сте учинили међу вашом нахијом, ја се боим от више несреће која се може у вашу нахију догодит от самовољнијех људих и која може смутит сву Церну Гору и Берда. Ја и с овом (мисли књигом, писмом — Р. Д.) испуњам моју дужност.

Међу тијем остајем

Цетиње, 4-га нојембра
1825-га.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полећини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору, благородној г(оспо)ди
војеводам, сердарима, кнезовима и свијема осталијема главарима
и Катунјанима

на Његуше

138) Митрополит Петар гувернадуру и катунским и брдским главарима.
1 маја 1826

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губ(ер)на(то)ру*) и благородним
господам сердаро(м), војеводам, кнезовом и барјактаром и прочим
главаром и старјешинам и свијема Катунјанима и Берђанима
драго поздрављење!

Ето видите, браћо Црногорци и Берђани, што се учини у нашу земљу, колико је зла и крвопролића на сваку страну било откада суд и кулук разметнусте и откада настаде самовољство да сваки може чинити што је коме драго.

Да сте се сваке године с Турцима били за освоит вашу старину, на коју бисте могли живјети да от глади не умирате, и не бисте толико своје браће изгубили, колико је от вас истијех и от нашега злога.

*) Докуменат су мало миши изгризли.

јунаштва и самовољства погинуло. И у то ви се не чини штете ни грјехоте никакве, а то је највиша несрећа и погибелъ ваша душевна и тјелесна, от које ако се не оставите тешко вама.

Ви сте вјеру до Митрова дне међу свом земљом от Мора до Јаворја уфатили и обећали се суд и кулук поставити и эле људи кастигати, кои би преко вјере зло учинили, но се ја боим от ваше неслоге и от вашег(а непос)лу(ш)анија знајући вашу нарав (и ваш (стари) обичај. Зато вас свијех молим и (свако)га силнијем Богом вседержитељем у три пута и у триста путах заклињам да не би кои без договора што чинио или эле људи от глобе и кастига бранио оли на њих самовољно ходио, него се лијепо брацки договорите и послуж међу собом утврдите, пак чисто разаберите и виђите ви главари, ко је вјеру праметнуо и за кастиг заслужио и кога крива нађете за то велико зло што је сад преко вјере било међу Бјелопавлићима и Загарчанима, тога глобите и кастигате како се договорите и како прилику видите.

Кои ли би Катуњан(ин) оли Берђанин о икаквој смутњи и неслоги радио, или мито от које стране узео, оли икакве хиле и неприличне ствари учинио која би могла правога чојка увриједит и неслогу међу вама учинит, оли криве људи бранит, такви да будет от Госвода Бога вседержитеља по триста путах проклет, да му Бог смути сердце и мозак и његову утробу и дом његов да остане пуст от жестоке љуцке губе, а правим и послушним да будет Бог у помоћ, које му праве и добре препоручавам и остајем

На Цетиње,
маија 1, 1825.

Ваш слуга и доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору и благородним господам сердаром, војеводам, кнезовом и барјактаром и прочим главаром и старјешинам и свијема Катуњанима и Берђанима

на обште прочитаније

139) Митрополит Петар и чланови суда главарима пјешивачког
села Дољана ?
22 јуна 1826

(М. в. п.)

От нас Владике Петра, Гуверна(ду)ра и главарах кои стоје у суд
на Цетиње

Господи кнезу Петру и Мићуну Станојеву и Пеју Преки и осталијема главарима и свијема Дољанима поздрав!

Видијесмо сентенцу (пресуду — Р. Д.) коју су учинили главари пјешивачки и како су нашли да је кервник Керсто Јоков и њега су осудили да бјежи. Ми смо ову сентенцу подписали: добра је и тврда

и нема тко преко ове сентенце кога правога зађест, да от суда сасвијем не погине, но криви нека оттовара за зло које је учинио и које је суд. позна и изазна.

В прочем остајем

Цетиње, 22 ијунија
1826.

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Благородном Г(оспо)д(ину) кнезу Петру и Мићуну Станојеву
и Пеју Преки

Доли, у Пјешивце

140) Митрополит Петар његушким главарима и суду
31 јануара 1827

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Благородној господи главарима и суду кои је на Његуше драги
поздрав!

Иде тамо пред вама Марко Савов Бјелош да ви се жали на Раднића. Раднићу је криво, ма от Цеклињанах. Истина је да је масак цеклински што је узео Раднић испред Катуњанина, али овому Бјелошу бит не може да не плати, како је исплатио маска Филипу Николину и узео му је су чим је живио. Но ви ја препоручујем да радите како знате смирит овога сиромаха с Раднићем прије но су се и свадиле.

В прочем остајем

Цетиње, 31 генара
1827

Ваш доброжелатељ
Владика Петар

141) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
19 маја 1828

(М. в. п.)

Превосходитељному Господину Губернатору и благородној
господи сердару и кнезу и прочим главаром и старјешинам и свијема
Његушима драго поздрављење!

Ево су прошле двије године данах откада сте ви и остали Катуњани кулук овдје поставили и обећали да ћете гроше за харач кулуку давати и перво годиште дадоште ви и (j)ошт неки, а друго не даде нико ништа, него сам ја давао свијема храну, али је већ давати не могу, но ако нећете суд и кулук поради себе держати, како сте сад на ови посљедњи састанак рекли и углавили, ја не молим никога да га поради мене держи. Али ме дужност понуђа вас и свакога Катуњанина молити, како и молим и Богом вседержитељем заклињам, да не пуштите изновице покољ у Катунску Нахију, кои сте у ова два годишта данах, с помоћу божиом и с трудом истога кулука, прекратили, него да гроше скупите и да суд и кулук держите за ваше собствено добро, а не за кога другога. Јер да није овога кулука било Бог зна

колико би Катуњанах и Берђанах погинуло и у турску земљу побјегло и колико би се зла и несреће на сваку страну непрестано чинило, да не смије путник путовати, ни трговац трговати, ни чобан стоку паст, ни работник работат, ни сиромаш на пазаре ходити, да се ћириком оли коим другим начином поможе. А међу вама има такве сиромаша доста и мене се чини да је ващему племену суд и кулук потребит колико икому от Черне Горе, зашто хоћете да идете на пазаре и у трговине на сваку страну, мимо осталијех Црногорацах. Ви живите највише о(т) трговине и с пазарима и с помоћу вашијех пријатељах које у Боку имате своју трговину чините и ваша највиша корист и срећа вас зове да с державом ћесарском лијепо и мирно будете, без које живјет не можете. Но кад не буде кулука реците ми хоће ли бит мира, а кад не буде мира хоће ли се моћи мирно трговати, пазаровати и остали послѣ оправљати, јер домаћа рат и велика царства разуре, камоли неће резурити један веома мали и сиромашки народ.

Ја вас, о Његуши, молим и силнијем господом Богом, створитељем неба и земљи, пак и ващим здрављем и ващом срећом и вашијем напретком у три пута и у три хиљаде путах заклињам, да опет ващу слогу и јединство и послух међу вама утврдите, да злијема људима кои смутњу чине руку не держите, да суд и правду чините, да сироте и сиромаше от напасти браните, да с ћесарском державом складно и поштено живите и да за опште народње добро и слогу радите и што је у ваше племе кметовано а неподмирено да чините по сваки начин подмирит и прекратит сваку зачепицу с које би се могло икакво зло догодити.

Ви сте сад, благодарећи Бога, за сва велика зла умирени, можете и то што није подмирено смирити и сваки добри изглед осталому народу дати да славу и поштење у садашње вријеме добијете, кад се гледа ко је прави љубитељ оли разуритељ својега рода и отечества. И кои Његуш буде непослушан и разбојник ваще слогѣ и ващѣга мира и покоја, таквога јавнога или потајнога смутљивца и злодјеја да порази крепка и силна десница божија, да му његов мозак и његово сердце и утробу смути и да на њѣга и на његов дом пошље жестоки кастиг, како на безаконога смутљивца и кервника братскога. Сувише вас молим и Богом заклињам да не пуштите да зло буде с дерачинах што су Јанковићи учинили, него чините, кад се кулук окупи, да дође Вучета Јовов и Лазо Јоков и Парача, а доћи ће и Јанковићи кад им пошљемо да за дерачину како суд рече отговоре, а њима да буде отговорено за дуг кои траже.

На Цетиње,
маја 19, 1828.

Ваш доброжелатељ и слуга
Владика Петар

(На полеђини је ова адреса:)

Превосходитељному Господину Губернатору и благородној господи
сердару и кнезу и прочим главаром и старјѣшинам и свијема
Његушима на прочитаније
на Његуше

142) Митрополит Петар гувернадуру и његушким главарима
10 јануара 1830

(М. в. п.)

От нас Владике Петра

Превосходитељному Господину Губернатору и сердару и прочим главаром и старјешинам и свијема Његушима драго поздрављење!

У ови час примих писмо од господина капитана от циркула, из којег са мојом жалости разумјех како су неки Шпиљари (село у Боки Которској — Р. Д.) ономадне убили покојнога Лаза Вујова Радовића код Троице.

Ви ћете из вишепоменутога писма видијети, које ви при овому листу пошиљем, колико је то убиство реченому господину капитану жалостно и оскорбително и како је он умах са свом јакости и силом узео све мјере и начине, да они убивалци што скорије буду уфаћени и от цесаро-краљевскога суда по законима кастигани. Тога ради вам пишем и свијема живим гласом препоручујем, да молите Раићевиће, које и ја молим и Богом вседержитељем заклињам да не би које освете чинили, кад ћесаро-краљевска власт и сила рукоставне злодјеје ради ухватити и учинит праведну освету, от које они утећи неће ако Раићевићи от освете почину, које и опет молим и заклињам да стану с миром.

Међу тијем јесам

Цетиње 10-а генварја
1830-а года

Ваш доброжелатељ
Владика Петар
